

Waarde Heer Wiersing

Natuurlijk wil ik gaarne behulpzaam zijn met inlichtingen over diverse punten van socialistische strijd uit de achter ontslagende tijd, om Cole in zijn werk gegevens te verschaffen. Ik ken natuurlijk Cole door enige van zijn geschriften; en ik begrijp volkomen, dat hij als uitgeproten reformist nooit veel aandacht kon besteden aan wat wij linkse richtingen noemen, met hun programma's en doeleinden. Ik heb er zelf aan deelgenomen en kan dus wel het een en ander ten orientering zeggen; maar ik heb zelf heel weinig literatuur om diverse dingen precies en authentiek vast te stellen; byna alles ben ik door uitlenen of by verhuizingen kwijt geraakt, vaak doordat ik het aan het Intern. Instituut voor Sociale Geschiedenis Londen (^{Keizersgracht, 264} toen onder Mevr. Schellema, later Mevr. Haisma; nu onder directie van Prof. Rüster). Het zal u waarschijnlijk gemakkelijk vallen daar het een en ander te raadplegen. Over vele "enzies", veelal strijd om richtingsverschillen, kan men in de Nieuwe Tijd van 1917-21 een en ander vinden.

Al zit elk stuk geschiedenis weer aan een vroeger stuk vast, ga ik niet vroeger terug dan de ^{1ste wereld} oorlog. Gorter schreef in die tijd een serie brochures, die men moet lezen om zijn gehele gedachtengang te kennen; een paar zijn er in 't Duits vertaald: Der Imperialismus etc, en die Weltrevolution. (Ze zijn ingetwijfeld in 't Instituut in Amsterdam) Wij hadden toen al een eigen party, de SDP, door Troelstra c. 5, ^{1908 geleed ik} ingeworpen uit de SDAP's dese (een kleintroepje) sloot zich onmiddellijk by de bolsjewiki aan, gaf zich (ik meen 1916) de naam Communistische Party. (Ander landen hadden veel strakker party-eenheid vastgelegd, en daar waren het kleine ongeorganiseerde groepen, die zich bij de Russen aansloten, maar alles vaak onreuker, onregelmatig; ook doordat alles uit Rusland door de SD partijen ^{in Westeuropa} verdruaid of doodgeroepen werd. In die tijd kwam Prutgers, direct uit Moskou, om in Amsterdam een "West-Europees Bureau" te vormen, waartoe wij moesten helpen (de z.g. Hollandse Marxisten school, die in de oorlog goed gebleven was (de "Duitsrykse" marxisten, Punner, Otto Bauer, hilsferding niet geheel) ^{als Centraalpunt} om alle groepen uit W. Europa, die in sterke sympathie voor de Russ. revolutie opkwamen, te verenigen.

Wy, dat waren Gorter, Henriette Ralanda Holst, ik, en het bestuur v. de Holl. CP (Wijnkoop en Ravesteijn), (de complicatie dat er grote ruzie tussen CP bestuur en Gorter bestond, waaraan ik soms wat lastig liep, laat ik hier rusten). Opdracht en doel van Rutgers was: personen en groepen van ~~de~~^{het} opkomende Wereldwye Communisme, in een byeenkomst ^{een conferentie} te organiseren, en program, beginselen etc door een discussie op te stellen. Deze conferentie werd op plaats in Amsterdam. Er werden resoluties opgesteld en aangenomen over de Russ revolutie, over parlementarisme, over vakverenigingen. Ik weet niet waar ze gepubliceerd zijn; er zijn geen discussieberichten vastgelegd, en de publicatie van de resoluties is, geloof ik, in verwaning gekomen, doordat dit van Moskou uit tegengewerkt werd; dus z dat Rutgers geen geld meer kreeg voor ~~het~~^{het} Bureau, het Bureau zelf door Moskou opgeheven werd en vervangen door een "West Europees secretariaat" in Duitsland (ik meen Berlyn) geresistigd. Dit werd alles bemiddeld door Radetk, die van uit Moskou als vertegenwoordiger naar Duitsland was gezonden. Wy meenden toen dat dit een eigenmachtige strek van Radetk ^{was} (samen met Levi, de seer. v. d. Duitse Komm. Party) en ik heb toen nog een verhoog ^{naar} ^{Lenin in} Moskou gezonden, ~~en~~ ^{de} ^{quintessens daarvan} ^{is daarna} ~~in~~ ⁱⁿ het Weense tydscrift Kommunismus gepubliceerd. Maar het bleek ons toen ~~dat~~ ^{dat} deze taktiek door Lenin zelf was bevolen, ~~ook~~ ^{ook} door de ~~verschijning~~ ^{verschijning} van Lenin's brochure Der Radikalismus, die Kinderkrankheit. De resoluties op de Amsterd. conferentie aangenomen, geven weer wat er toen onder de opkomende Westeuropese Kommunisten als beginselen van een nieuwe arbeidersbeweging leefde. Een paar jaar geleden vond ik ze ^{gedrukt} in een pakje oude papieren, in 3 vollen vorm: Frans, Duit, en Engels. Ik heb ze toen naar het Intern. Instituut geronden; daar zijn ze te raadplegen. Wil u aan Cole materiaal voor zijn studie verschaffen, dan zal het nodig zijn, op het Int. Inst. deze resoluties te copieeren en ze hem te zenden.

Het verschijnen van Lenin's Brochure veranderde de situatie; tegen het gezag dat van de feitelijke Russische revolutie uitging kon het Hollandse Marxisme niet op. Tegenover de door Moskou geleide comm. partijen stond alleen in Duitsland een flinke partij, de KAP; elders kleine groepen. (waarin Rutgers en het bestuur van de CP in Holland meegingen). Gorter heeft toen tegenover Lenin's Brochure zijn "Open Brief" geschreven, eerst in de Nieuwe Tijd, daarna als brochure in 3 talen (Réponse à Lenin's Offenes Antwortschreiben an den Genossen Lenin; deze twee heb ik)

(ik meen zeker te weten, id'er ook een Engelse vertaling is)

Hij is ongetwijfeld in het Int. Inst. aanwezig, waarschijnlijk in alle drie talen. Wil
 Cole weten hoe Gorter tegenover Lenin stond, dan moet hij deze brochure zien te
 krijgen; ze zal in Engeland wel in een of andere bibliotheek aanwezig zijn. Gorter
 heeft toen in de volgende jaren met de Duitse KAP samengewerkt, en is ook eenmaal,
 met een ander gedelegeerde, naar Moskou geweest (een uiterst bezwaarlijke reis), om
 met de Komintern te onderhandelen. Een episode daaruit (zoals hij my die naderhand
 vertelde) is waard hier te vertellen. In een ^{discussie} vergadering van de Komintern en de Russen
 moest hij zijn standpunt uiteenzetten, en sprak speciaal over de rol van de boeren,
 in ~~het~~ West Europa zo anders dan in Rusland. Op een kaart, die er hing, wijzende, zei hij:
 hier deze lijn, van Danzig naar Triest, is de scheiding; die kon je niet je propaganda
 niet over; ten Oosten zijn de boeren je helpers, want zij willen het land; ten Westen zijn de
 boeren je vijanden, want ze hebben het land. Er kwam een grote beweging onder 't gehoor,
 de hoorden spraken opgewonden met elkaar, zodat het een tijdje duurde voor hij kon
 doorgaan. Na afloop roep hij aan een paar hoorders, wat dat geweest was, het antwoord
 was, dat kort te voren in de oorlog met Polen het rode leger juist daar stuitte en niet
 verder kon. Ze waren gewond, in de oorlogen tegen Koltjak, Denikin en Wrangel, steeds de
 boeren als helpers te hebben, die achter de rug van de vijanden de verbindingen braken;
 nu in Polen beleefden zij dat de boeren hun verbindingen braken, zodat zij ontmoedigd
 en verontmoedigd terug moesten. Nu had Gorter om zijn uiteenzetting hun voor het eerst
 duidelijk gemaakt, waardoor dat was gekomen. Natuurlijk was verder resultaat
 van zijn discussie uitgesloten; de tactiek van de C.P. was reeds te vast. Hij had
 daerom nog een lang gesprek met Lenin; het viel me op, zei hij my later, hoe L. alles zag
 van Russisch standpunt, niet van ^{dat van} wereldrevolutie; ik had vroeger gemeend in L. de leider van de
 wereldrevolutie te zien; maar dat was hij niet, hij was de Washington van Rusland.

Terwijl in de volgende jaren (jrg 20-30) Rusland zich vol moeite en offers konsolideerde (doed
 van Lenin, Stijf Stalin-Trotsky, 5 jaren plannen) kwam ^{in het Westen} uit de uitgeworpen of uitgeleden oppositie
 geen krachtige eenheid voort; omgekeerd, de groepen en partytjes splitsen zich nog telkens,
 als in een zwerfend zoeken ^{om} de nieuwe gedachten over de arb. bew. te formuleren ^{en vast te leggen}; ~~en vast te leggen~~
 het draaide veelal om inhoud en werzen van de radenorganisatie.

(tot aan zijn dood 1927)
Gorter werkte mee met de Duitse KAPen schreef er een paar brochures voor (over de komm.
organisatie v d maatschappij). Ik heb ze gehad, maar heb ze niet by de hand; ongetwijfeld zijn
ze in de archieven van het Int. Inst. te vinden. Ik werd toen zo geheel door astronomisch
werk in het nieuw opgerichte Sterrekund Instituut in Amsterdam in beslag genomen, dat ik toen
niet alle details in de soc^{of komm.} groepen kon volgen.

In 1930 verscheen, uitgave van een der Duitse groepen ~~KAP~~ (en in 't Holland naar ik meen
reeds een jaar vroeger) een brochure: ~~Produktion und Verteilung~~ "Grundprinzipien ~~der~~
Kommunistischen Produktion und Verteilung" als kollektief arbeid van de „groep van internationale
Kommunisten" (GIC)